

Notatki

- Komisja Faunistyczna 2005. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2004. Not. Orn. 46: 157–178.
- Komisja Faunistyczna 2006. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2005. Not. Orn. 47: 97–124.
- Komisja Faunistyczna 2007. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2006. Not. Orn. 48: 107–136.
- Komisja Faunistyczna 2008. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2007. Not. Orn. 49: 81–115.
- Komisja Faunistyczna 2009. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2008. Not. Orn. 50: 111–142.
- Komisja Faunistyczna 2010. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2009. Omis Pol. 52: 117–148.
- Komisja Faunistyczna 2011. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2010. Omis Pol. 52: 117–149.
- Komisja Faunistyczna 2012. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2011. Omis Pol. 53: 105–140.
- Przybysz J. 1983. Materiały do awifauny Borów Tucholskich. Acta Ornith. 19: 63–80.
- Rowlands A. 2010. Identification of eastern Woodchat Shrike. British Birds 103: 385–395.
- Sikora A., Meissner W., Skakuj M. 1994. Rzadkie gatunki ptaków obserwowane nad Zatoką Gdańską w latach 1983–1989. Not. Orn. 35: 207–243.
- Small B., Walbridge G. 2005. From the Rarities Committee's files: A review of the identification of 'Balearic' Woodchat Shrike, and details of three British records. British Birds 98: 32–42.
- Svensson L. 1992. Identification Guide to European Passerines, 4th ed. Svensson, Stockholm, Sweden.
- Svensson L., Mullarney K., Zetterström D. 2012. Ptaki. Przewodnik Collinsa. Multico, Warszawa.
- Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność. PWN, Warszawa.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

Grzegorz Neubauer

Stacja Ornitologiczna Muzeum i Instytut Zoologii PAN
Nadwiślańska 108, 80-680 Gdańsk, grechuta@miiz.waw.pl

Pierwsze stwierdzenie płochacza halnego *Prunella collaris* na Pomorzu

MARIUSZ KOITKA

W dniu 11 maja 2013 roku podczas wizyty terenowej w Puszczy Barlineckiej w okolicach jeziora Sitno (pow. myśliborski, woj. zachodniopomorskie) obserwowałem płochacza halnego *Prunella collaris* (fot. 1). Ptak poderwał się z drogi biegnącej przez schodzący w stronę jeziora, częściowo zalesiony młodą sosną wiatrołom i przysiadł na gałęzi buka. Pierwsza obserwacja miała bardzo krótkotrwały przebieg i

Fot. 1. Płochacz halny, Puszcza Barlinecka, 11.05.2013 (M. Koitka)

Photo 1. *Alpine Accentor*, *Barlinek Forest*, 11.05.2013

była prowadzona z odległości około 20 metrów przez lornetkę o parametrach 7x42. Jednak już wówczas zorientowałem się, że jest to osobnik, który różni się od gatunków notowanych tutaj zazwyczaj i należy mu się dokładniej przyjrzeć. Płochacz ukrył się jednak w gęstym listwiu uniemożliwiając bezpośrednią obserwację po czym odleciał w głąb młodnika, a mi udało się wykonać tylko jedno zdjęcie dokumentacyjne. Opuściłem wiatrołom i udałem się w stronę jeziora, jednak po około 20 minutach postanowiłem wrócić w miejsce początkowej obserwacji. Po chwili ptak przeleciał ponownie i usiadł na korzeniu zwalonego nieopodal drzewa, gdzie przez około 10 minut dał się już dokładnie obserwować i fotografować. Ptak był nieco większy od pokrzywnicy *P. modularis* i przypominał sylwetką małego drozda, o brązowo-ciemnoszarej ogólnej tonacji ubarwienia z rzucającymi się w oczy kasztanowo-brązowymi bokami. Głowa szara, gardło białawe z rzędami czarnych kropek, podstawa nasady dzioba żółtawa, ciemne pasy wzdłuż skrzydeł z drobnymi białymi perełkami, nasada ogona szara. Cechy te wyraźnie wskazywały na płochacza halnego, jednak nietypowość miejsca obserwacji tego przeważająco osiadłego gatunku, na niżu, z dala od gór, nakazywała mi ostrożność w oznaczeniu. Po porównaniu dokumentacji fotograficznej z dostępnymi w internecie zdjęciami ostatecznie potwierdziłem poprawność wstępnej identyfikacji. Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej. Na podstawie obecności dwóch generacji piór w obrębie dużych pokryw skrzydłowych i lotek 3. rzędu ptak został oznaczony jako *immaturus*.

Płochacz halny występuje w Europie w wysokich górach południowej części kontynentu, po Karpaty i Sudety na północy, z najliczniejszą populacją zasiedlającą Alpy (Snow & Perrnis 1998). W Polsce gniazduje tylko punktowo i bardzo nielicznie w wysokich górach, powyżej górnej granicy lasu (Dyrzcz & Mielczarek 2007). Polską populację lęgową oszacowano na 375–385 par, z czego znaczna większość zasiedla Tatry, a skrajnie nieliczne populacje (od kilku do kilkunastu par) występują w masywie Babiej Góry w Beskidach Zachodnich, w Bieszczadach i Karkonoszach (Tomiałojć & Stawarczyk 2003, Dyrzcz & Mielczarek 2007). Należy zauważyć, że oceny liczebności polskiej populacji w większości dotyczą sytuacji w połowie lat 1990. Dotychczas w Polsce tylko trzykrotnie odnotowano pojedyncze osobniki poza wysokimi górami: 3 kwietnia 1977 na przedmieściach Łodzi, od 30 kwietnia do 1 maja 1989 w kamieniołomie k. Chmielnika (pow. kielecki, woj. świętokrzyskie) oraz 10 kwietnia 1993 w Kielcach (Tomiałojć & Stawarczyk 2003). Niniejsza obserwacja jest pierwszym stwierdzeniem płochacza halnego na Pomorzu i jednocześnie jest to najbardziej wysunięte na północ stwierdzenie w kraju. Zalatywanie tego gatunku na północ od europejskich lęgów jest dość rzadkie. W latach 1940–1986 odnotowano 32 takie przypadki w północno-zachodniej i środkowej Europie. Stwierdzenia koncentrowały się głównie w okresie od kwietnia do czerwca ze szczytem w pierwszej połowie maja (Nuiver & van IJzendoorn 1987). Do 2010 roku gatunek ten stwierdzono w sumie 32 razy w Skandynawii: 14 razy w Szwecji, 13 razy w Danii, 4 razy w Finlandii i jeden raz w Norwegii (www.birdlife.fi, www.birdlife.no, www.netfugl.dk, www.sofnet.org). W Holandii do roku 2011 płochacza halnego odnotowano 7 razy (www.dutchavifauna.nl), a ponadto 4 razy stwierdzony został w Belgii i 6 razy we Francji (Slack 2009).

***

First record of Alpine Accentor *Prunella collaris* in Pomerania. An immature Alpine Accentor was observed and photographed (Photo 1) near Lake Sitno in the Barlinek Forest on 11 May 2013. This is the first record of this species in Pomerania and the fourth lowland record in Poland. The three previous lowland records in Poland were in the central and southern part of the country in 1977, 1989 and 1993. Accepted by the Polish Bird Rarities Committee.

Literatura

- Dyrzcz A., Mielczarek P. 2007. Płochacz halny *Prunella collaris*. W: Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.) Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2004. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań, ss. 348–349.
- Nuiver R., van IJzendoorn E.J. 1987. Alpenheggemussen in Nederland in voorjaar van 1986. Dutch Birding 9: 162–167.
- Slack R. 2009. Rare Birds, Where and When: An analysis of status & distribution in Britain and Ireland. Volume 1. Rare Birds Books, York.
- Snow D.W., Perrnis C.M. 1998. The Birds of the Western Palearctic. Concise edition. Oxford University Press.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”. Wrocław.

Mariusz Koitka, Zubrzyckiego 3a/3, 66-400 Gorzów Wlkp., mariusz.kkk@interia.pl